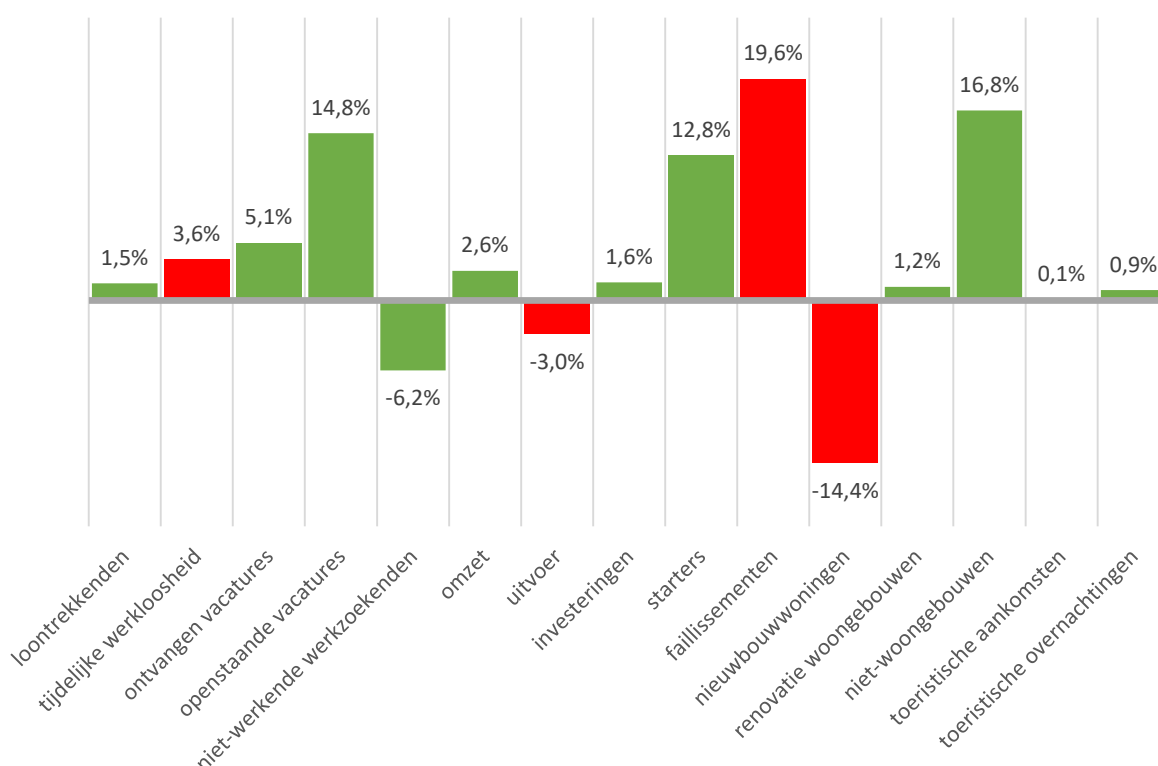

Limburgradar

Driemaandelijke situatieschets van de Limburgse economie

JULI 2019

Resultaten 1^e kwartaal 2019 t.o.v. 1^e kwartaal 2018

Begin 2019 overwegend positief voor Limburgse economie:

- **Bouw en renovatie van bedrijfsgebouwen neemt sterk toe**
 - 2.400 nieuwe ondernemingen gestart in 1^e kwartaal
- **Werkloosheid blijft dalen, werkaanbod neemt verder toe**
- **Wetgeving aan basis van slechte resultaten voor faillissementen en nieuwbouwwoningen**
- **Limburgse export hapert even t.o.v. trendlijn Vlaanderen (en verdient aandacht)**

Begin 2019 overwegend positief voor Limburgse economie

Ondanks de verzwakte internationale economische conjunctuur, blijft de Limburgse economie relatief goed presteren in het 1^e kwartaal van 2019. Van de 15 indicatoren die in deze Limburgradar de economische prestaties van onze provincie monitoren, scoren 11 indicatoren in het 1^e kwartaal van 2019 beter dan in het 1^e kwartaal van 2018. In Vlaanderen zijn er dat 10. Limburg scoort evenwel slechts op 4 indicatoren beter dan Vlaanderen.

Verdeeld beeld bij de bouwvergunningen

De indicator die in deze Limburgradar het best scoort, is het aantal goedgekeurde bouwvergunningen voor de bouw en renovatie van niet-woongebouwen. Daartegenover staat een sterke terugval in het aantal bouwvergunningen voor de nieuwbouw van woningen. Die terugval wordt verklaard door de strengere energienormen bij de bouw van een woning vanaf begin 2018. Om hierop te anticiperen hebben veel bouwheren eind 2017 een vergunningsaanvraag ingediend, wat begin 2018 voor een piek zorgde in het aantal goedgekeurde bouwvergunningen. Logischerwijze is er een jaar later een terugval. Het aantal afgeleverde bouwvergunningen voor de renovatie van woningen tenslotte bleef vrij stabiel in Limburg en nam sterk toe in Vlaanderen.

Meer starters en meer faillissementen

Vanaf 1 oktober 2018 is het niet langer nodig om over een attest bedrijfsbeheer te beschikken voor het opstarten van een onderneming. Dat zorgde in het laatste kwartaal van 2018 al voor een sterke toename van het aantal starters en die stijging blijft ook in het 1^e kwartaal van 2019 aanhouden. Nagenoeg 2.400 ondernemingen werden in Limburg opgestart in de maanden januari, februari en maart van dit jaar, 12,8% meer dan in dezelfde maanden in 2018 (Vlaanderen: +14,3%). Een andere aanpassing in de wetgeving ligt dan weer aan de basis van het stijgend aantal faillissementen in het laatste kwartaal van 2018 en het 1^e kwartaal van 2019. Sinds mei 2018 is immers een nieuwe insolventiewetgeving van kracht waardoor nu ook vzw's en vrije beroepen failliet kunnen gaan. Samen met een verstrengd opsporingsbeleid rond spookbedrijven leidt dit in het 1^e kwartaal van 2019 tot een toename van het aantal faillissementen in Limburg met 19,6% en in Vlaanderen met 9,8% t.o.v. het 1^e kwartaal van 2018.

Werkloosheid blijft dalen terwijl werkaanbod almaar toeneemt

Het aantal openstaande vacatures in Limburg is op drie jaar tijd meer dan verdubbeld. Ook in het 1^e kwartaal van 2019 blijven de Limburgse bedrijven in groten getale op zoek naar geschikte arbeidskrachten. In vergelijking met het 1^e kwartaal van 2018 steeg het aantal ontvangen vacatures in Limburg met 5,1% en het aantal openstaande vacatures met 14,8%. Tegelijkertijd telt Limburg steeds minder werklozen. In het 1^e kwartaal van 2019 zijn er in Limburg gemiddeld 25.224 niet-werkende werkzoekenden, 6,2% minder dan in het 1^e kwartaal van 2018 (Vlaanderen: -7,8%).

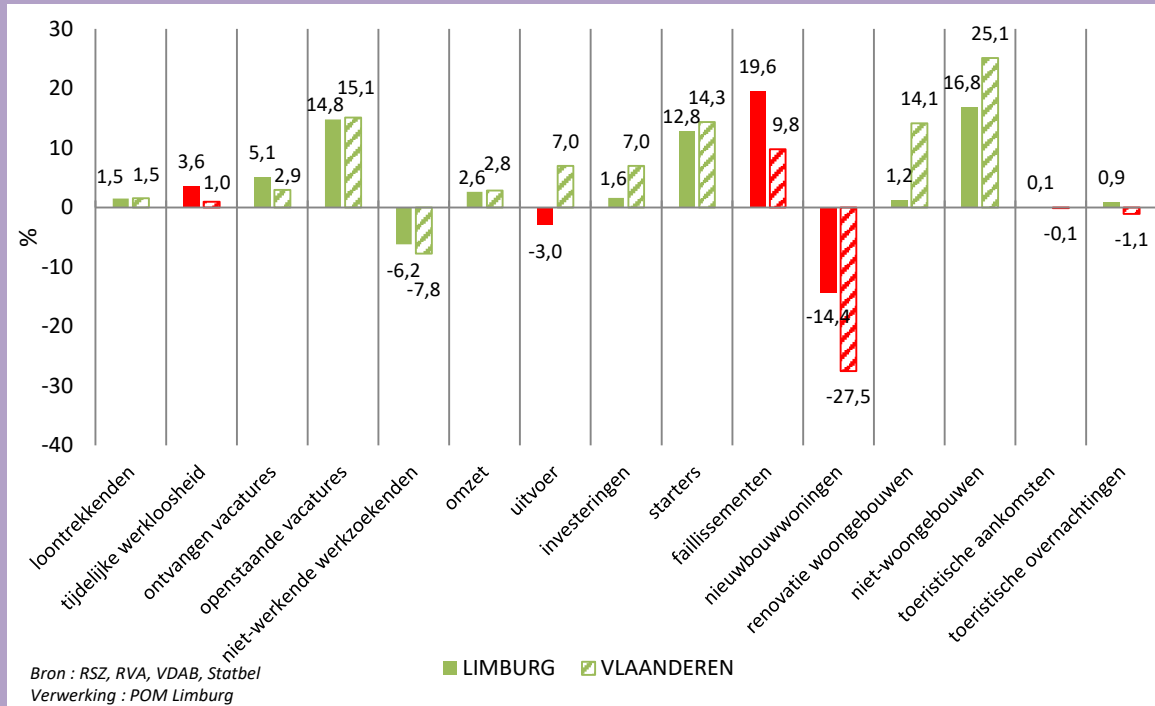
Limburgse export hapert even t.o.v. trendlijn Vlaanderen (en verdient aandacht)

Een opvallende tegenstelling in de Limburgse en Vlaamse resultaten voor het 1^e kwartaal van 2019 doet zich voor bij de export. Terwijl de waarde van de export vanuit Limburg 3% lager lag dan in het 1^e kwartaal van 2018, steeg de Vlaamse exportwaarde met 7%. Zo wordt het tegengestelde beeld van 2018 inzake export tussen Limburg en Vlaanderen begin 2019 nog sterk uitvergroot.

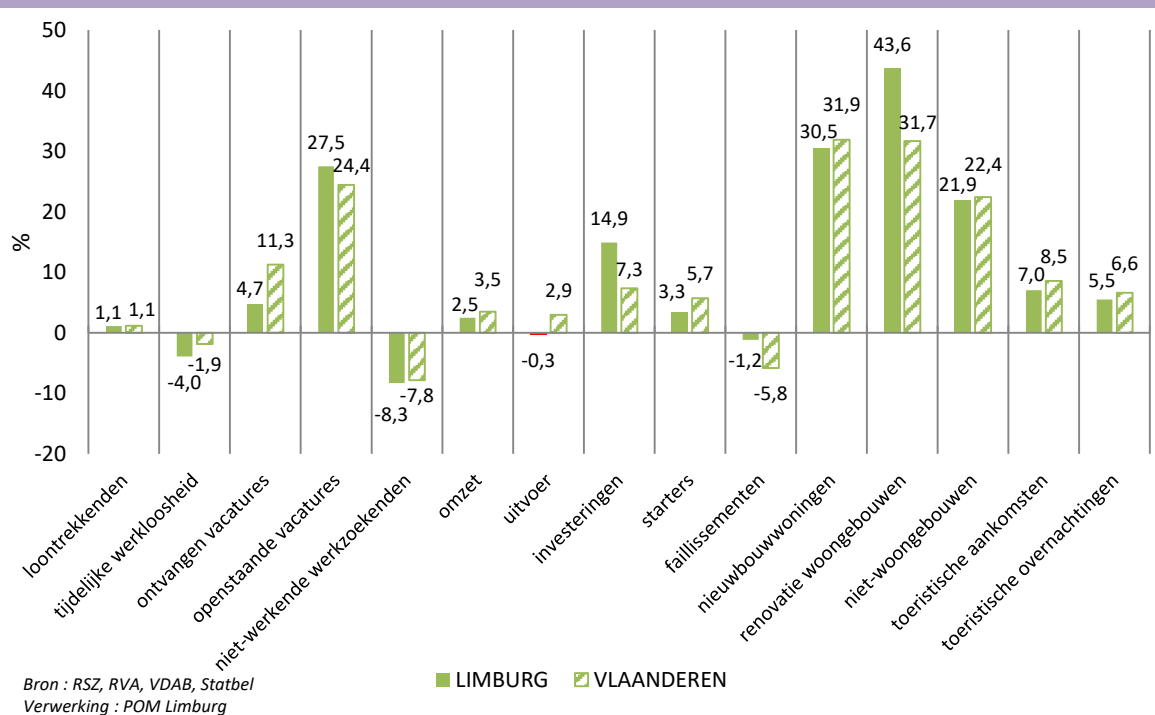
1. Limburgradar

De Limburgradar toont de %-evolutie van meerdere economische indicatoren in een bepaalde periode t.o.v. dezelfde periode van het jaar voordien. De volledig gekleurde staven geven Limburg weer, de gearceerde staven Vlaanderen. Groen wijst op een verbetering, rood op een verslechterde situatie.

Evolutie 1^e kwartaal 2019 t.o.v. 1^e kwartaal 2018

Evolutie 2018 t.o.v. 2017

Synthese

- 11 van de 15 indicatoren in de Limburgradar scoren in het 1^e kwartaal van 2019 beter dan in het 1^e kwartaal van 2018. In Vlaanderen zijn er dat 10. Op slechts 4 indicatoren presteert Limburg beter dan Vlaanderen, nl. het aantal ontvangen vacatures, de bouwvergunningen voor nieuwbouwwoningen en de toeristische aankomsten en overnachtingen.
- De meest positieve evolutie in deze Limburgradar wordt opgetekend door het stijgend aantal bouwvergunningen voor niet-woongebouwen (+16,8%). Vanuit conjunctureel standpunt is ook de verdere toename van de openstaande vacatures (+14,8%) positief. Ook het aantal starters, dat al enkele jaren op rij uitzonderlijk hoog is, kent in de eerste 3 maanden van 2019 nog een forse toename in vergelijking met dezelfde periode in 2018 (+12,8%).
- 4 indicatoren scoren in Limburg in het 1^e kwartaal van 2019 minder goed dan in het 1^e kwartaal van 2018. Het aantal faillissementen nam fors toe, wat deels verklaard wordt door een nieuwe insolventiewetgeving. Er was de verwachte terugval in de bouwvergunningen voor nieuwbouwwoningen. Voorts nam de tijdelijke werkloosheid toe en, in tegenstelling tot in Vlaanderen, daalde de waarde van de export vanuit Limburg.

Absolute aantallen en aandeel Limburg in Vlaanderen

	Limburg		Vlaanderen		% -aandeel Limburg in Vlaanderen	
	1 ^e kwartaal 2019	Verskil met 1 ^e kwartaal 2018	1 ^e kwartaal 2019	Verskil met 1 ^e kwartaal 2018	1 ^e kwartaal 2019	Verskil met 1 ^e kwartaal 2018
Loontrekkenden	306.100	+4.432	2.403.200	+35.925	12,7	0,0
Tijdelijk werklozen ¹	14.733	+508	86.378	+818	17,1	+0,4
Ontvangen vacatures	8.067	+388	75.249	+2.150	10,7	+0,2
Openstaande vacatures ¹	4.875	+628	48.809	+6.400	10,0	0,0
Niet-werkende werkzoekenden ¹	25.224	-1.667	188.359	-15.842	13,4	+0,2
Omzet (in 1.000 €)	12.817.057	+329.382	158.720.868	+4.344.231	8,1	0,0
Uitvoer (in 1.000 €)	4.138.634	-128.039	69.920.709	+4.546.030	5,9	-0,6
Investerings (in 1.000 €)	498.300	+7.719	5.642.950	+368.627	8,8	-0,5
Starters	2.398	+272	19.463	+2.439	12,3	-0,2
Faillissementen	201	+33	1.304	+116	15,4	+1,3
Bouwvergunningen residentiële nieuwbouwwoningen	1.324	-222	9.848	-3.737	13,4	+2,1
Bouwvergunningen residentiële renovatie	422	+5	4.102	+508	10,3	-1,3
Bouwvergunningen niet-residentiële nieuwbouw en renovatie	229	+33	1.773	-356	12,9	-0,9
Toeristische aankomsten	267.916	+193	1.895.883	-2.524	14,1	0,0
Toeristische overnachtingen	728.750	+6.386	3.992.321	-45.315	18,3	+0,4

Bron: RSZ, RVA, VDAB, Statbel

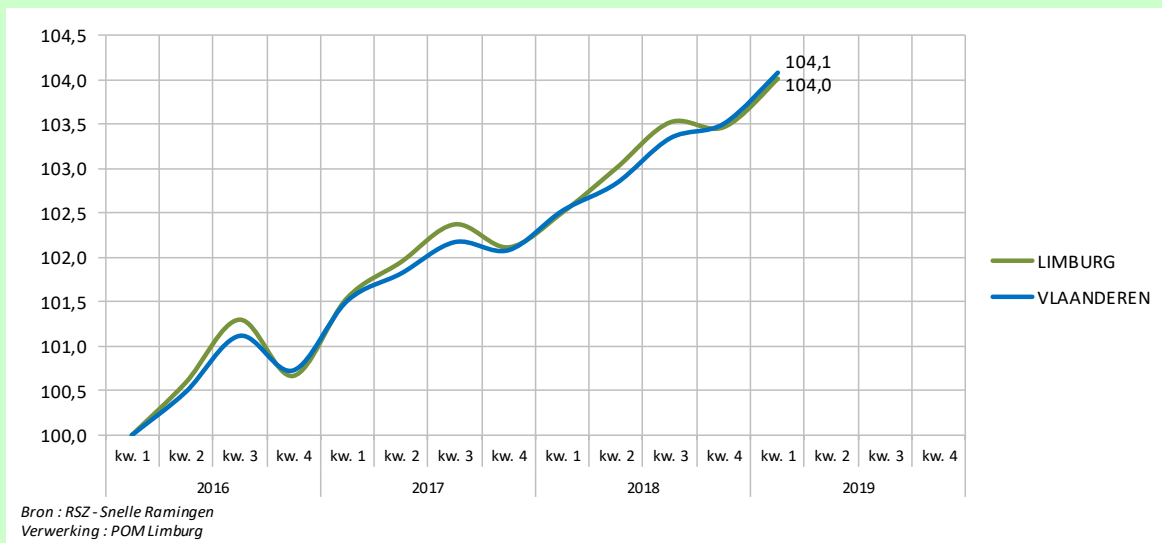
Verwerking: POM Limburg

¹ Kwartaalgemiddelde

In wat volgt worden de kwantitatieve economische indicatoren elk apart behandeld vanaf begin 2016. De grafieken tonen telkens de meest recent beschikbare cijfers, maar bij de daarop volgende syntheses worden enkel de resultaten tot en met het beschouwde kwartaal in de Limburgradar besproken.

2. Loontrekkenden

Evolutie loontrekkenden naar woonplaats (Indices, 1^e kwartaal 2016 = 100)

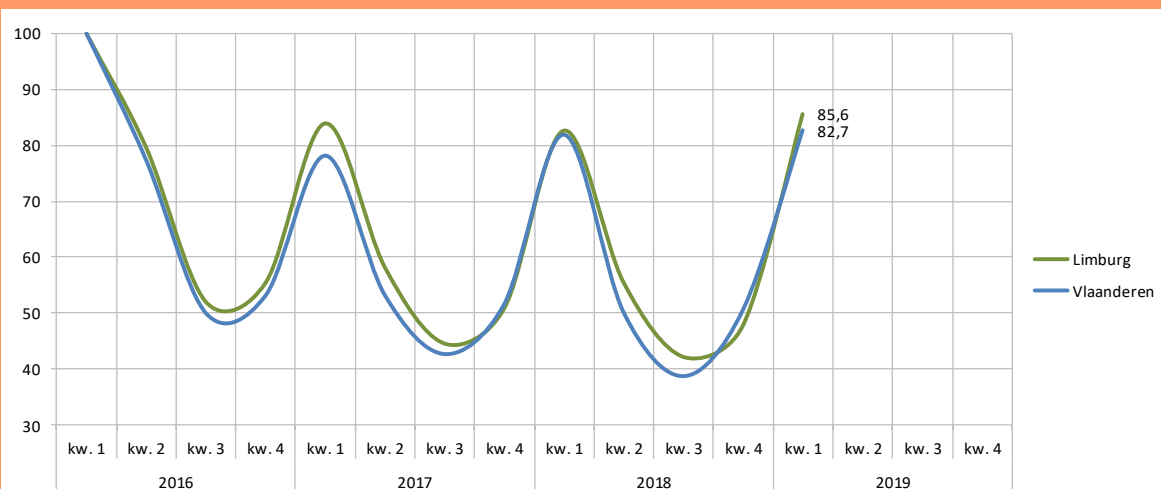
Synthese

- Het aantal Limburgers (en Vlamingen) met een loontrekkende job bereikt in het 1^e kwartaal van 2019 een nieuwe recordhoogte. Meer dan 306.000 Limburgers en meer dan 2,4 miljoen Vlamingen oefenen een job in loondienst uit in de eerste 3 maanden van 2019, telkens een stijging met 1,5% t.o.v. de eerste 3 maanden van 2018.
- Bovenstaande grafiek toont aan dat de toename van het aantal loontrekkenden sinds 2016 nagenoeg gelijk verloopt in Limburg en in Vlaanderen. Ten opzichte van begin 2016 zijn er zowel in Limburg als in Vlaanderen begin 2019 ruim 4% meer mensen met een loontrekkende job.

De "Snelle Ramingen van de tewerkgestelde werknemers naar woonplaats" van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) omvatten de werknemers die moeten aangegeven worden aan de RSZ (inclusief het vroegere RSZPPO voor de plaatselijke en provinciale overheden). Aangezien in de betrokken regio's de overgrote meerderheid werkt in de regio waar ze woont, wordt met deze snelle ramingen naar woonplaats een representatieve indicatie verkregen over de evolutie van de bezoldigde tewerkstelling.

3. Tijdelijke werkloosheid

Evolutie tijdelijk werklozen (indices, 1^e kwartaal 2016 = 100)

Bron : RVA
Verwerking : POM Limburg

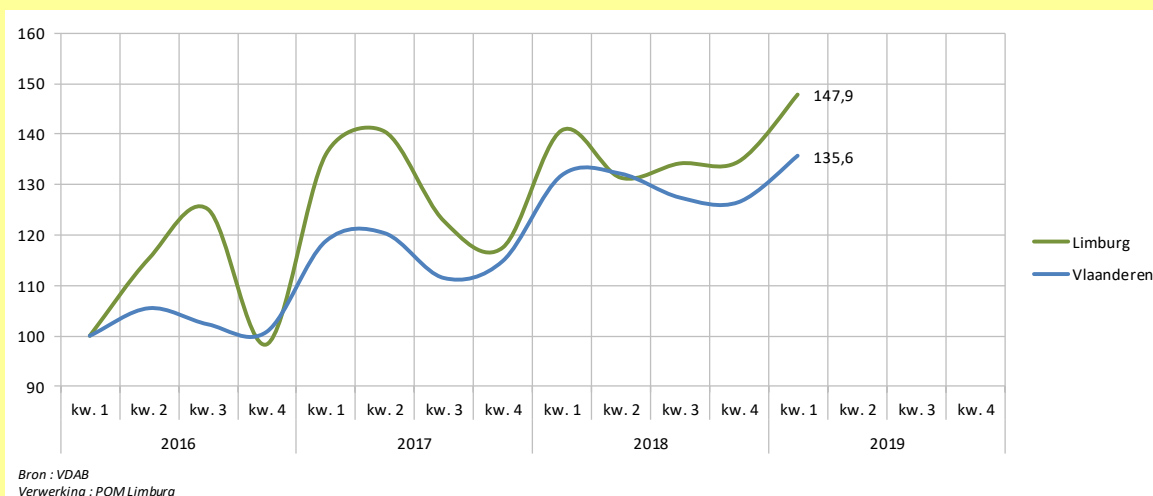
Synthese

- In het 1^e kwartaal van 2019 lijkt er een einde te komen aan de neerwaartse trend van de tijdelijke werkloosheid die sinds medio 2016 quasi onafgebroken aanhield tot eind 2018. Gemiddeld telde Limburg in het 1^e kwartaal van dit jaar 14.733 tijdelijk werklozen, dat zijn er 3,6% meer dan in het 1^e kwartaal van 2018. In Vlaanderen nam de tijdelijke werkloosheid in dezelfde periode toe met 1,0%.
- Ondanks de stijging begin 2019 blijft de tijdelijke werkloosheid nog steeds op een vrij laag niveau. Zo zijn er begin 2019 in Limburg nagenoeg 15% minder tijdelijk werklozen dan begin 2016. In Vlaanderen is het verschil nog iets groter (ruim 17%).

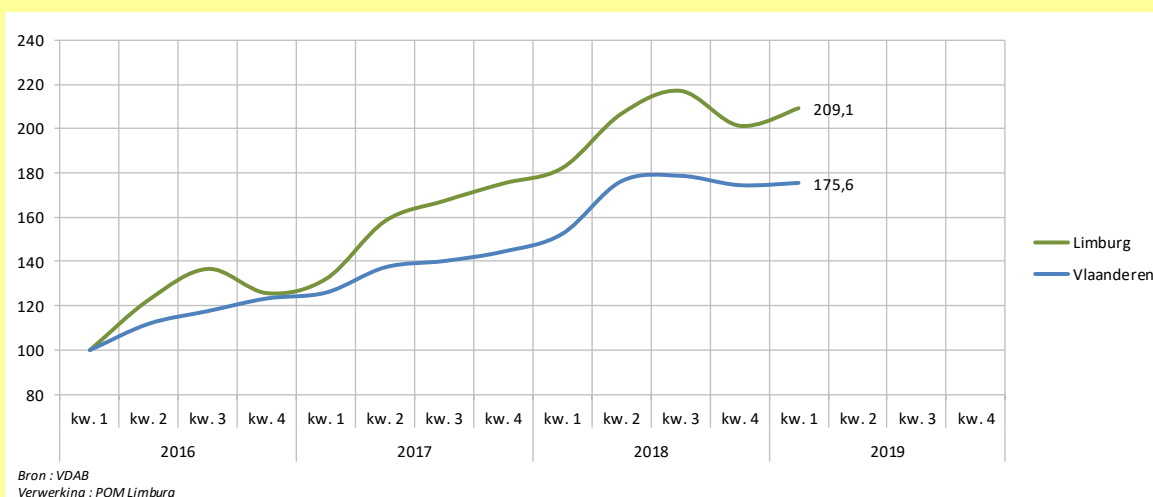
Het verleden heeft aangetoond dat de tijdelijke werkloosheid een goede voorspeller is wat betreft de toekomstige evolutie van de werkgelegenheid. Er bestaat een negatief verband tussen de twee. Wanneer de tijdelijke werkloosheid daalt, stijgt de werkgelegenheid, en vice versa. Een tijdelijk werkloze is een werkloze die door een arbeidsovereenkomst is verbonden waarvan de uitvoering tijdelijk, geheel of gedeeltelijk, geschorst is. Een werknemer kan tijdelijk werkloos gesteld worden wegens economische oorzaken, technische stoornis, slecht weer, overmacht, collectieve jaarlijkse vakantie, staking of lock-out.

4. Vacatures

Evolutie ontvangen vacatures (indices, 1^e kwartaal 2016 = 100)

Evolutie openstaande vacatures (indices, 1^e kwartaal 2016 = 100)

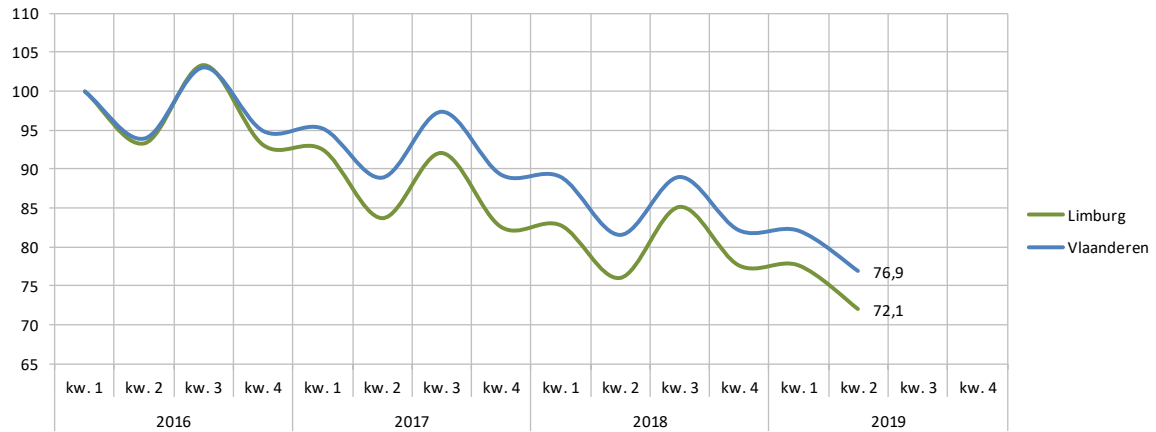
Synthese

- De Limburgse bedrijven blijven ook begin 2019 in groten getale op zoek naar geschikte arbeidskrachten. Het aantal door de VDAB ontvangen vacatures in de maanden januari, februari en maart van dit jaar lag in Limburg 5,1% hoger dan in dezelfde maanden in 2018. In Vlaanderen bleef de toename beperkt tot 2,9%.
- Met enige vertraging volgt de evolutie van de openstaande vacatures logischerwijze die van de ontvangen vacatures. Bij de openstaande vacatures is de toename in het 1^e kwartaal van 2019 t.o.v. 1^e kwartaal 2018 beduidend groter dan bij de ontvangen vacatures, nl. +15% in Limburg en in Vlaanderen. Begin 2019 telt Limburg meer dan het dubbel aantal openstaande vacatures dan begin 2016 (+109,1%). Ook in Vlaanderen nam het aantal openstaande vacatures sterk toe tussen begin 2016 en begin 2019 (+75,6%).

Het betreft hier de vacatures uit het Normaal Economisch Circuit zonder Uitzendopdrachten (NECzU) die rechtstreeks aan de VDAB gemeld worden.

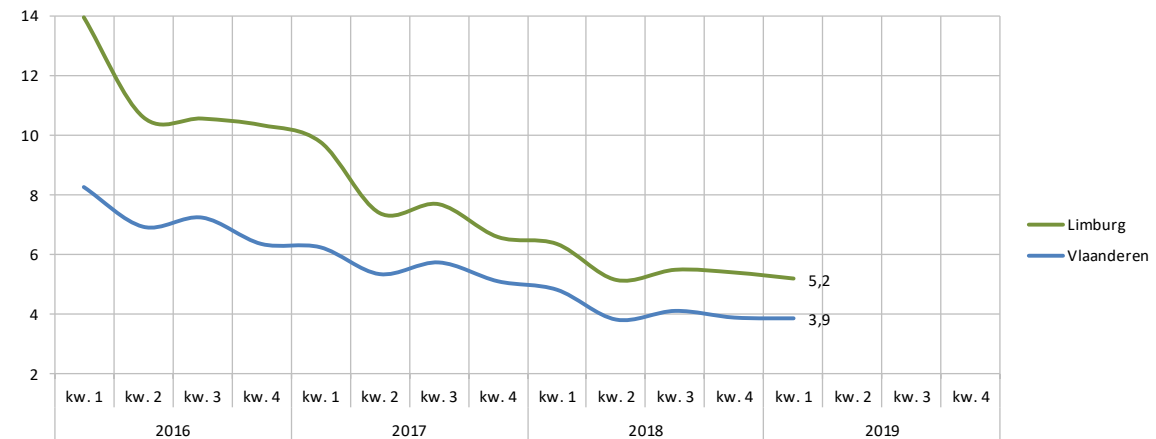
5. Niet-werkende werkzoekenden

Evolutie niet-werkende werkzoekenden (indices, 1^e kwartaal 2016 = 100)

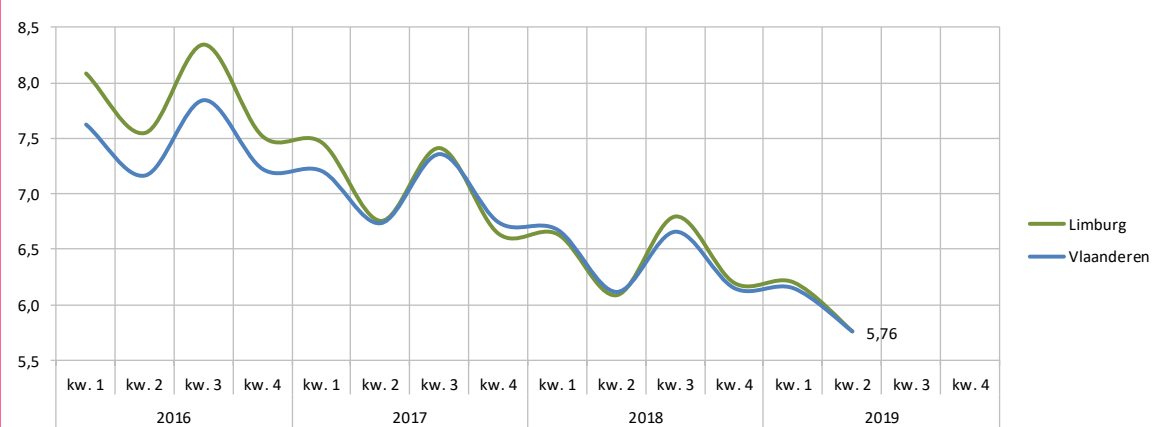
Bron: VDAB
Verwerking: POM Limburg

Evolutie kwartaalgemiddelde van de spanningsgraad (aantal nwwz per openstaande vacature)

Bron: VDAB
Verwerking: POM Limburg

Evolutie kwartaalgemiddelde van de werkloosheidsgraad (aantal nwwz t.o.v. beroepsbevolking)

Bron: VDAB
Verwerking: POM Limburg

Synthese

- Ten opzichte van het 1^e kwartaal van 2018 telt Limburg in het 1^e kwartaal van 2019 6,2% minder niet-werkende werkzoekenden. Ten opzichte van het 1^e kwartaal van 2016 zijn er dat zelfs 27,9% minder. In Vlaanderen is de recente (begin 2019 vs. begin 2018) afname sterker dan in Limburg (-7,8%), maar die op iets langere termijn (begin 2019 vs. begin 2016) zwakker (-23,1%).
- Tegen de algemene trend in, nam het aantal oudere werkzoekenden (55+) de afgelopen jaren toe. In de eerste 3 maanden van 2019 waren er in Limburg gemiddeld 6.307 niet-werkende werkzoekenden ouder dan 55 jaar. Dat zijn er 0,5% meer dan in het 1^e kwartaal van 2018 en zelfs 4,4% meer dan in het 1^e kwartaal van 2016, wat beduidend grotere stijgingen zijn dan in Vlaanderen (+0,1% en +0,9%). 1 op de 4 Limburgse niet-werkende werkzoekenden is ouder dan 55.
- De spanningsgraad blijft sinds medio 2018 vrij stabiel, zowel in Limburg als in Vlaanderen. Limburg zit in het 1^e kwartaal van 2019 op een spanningsgraad van 5,2 en blijft daarmee nog steeds significant boven de Vlaamse spanningsgraad (3,9).
- Sinds midden 2017 zitten de Limburgse en Vlaamse werkloosheidsgraad nagenoeg op hetzelfde niveau. Dat is begin 2019 niet anders. In het 1^e kwartaal van 2019 is de gemiddelde Limburgse werkloosheidsgraad 6,2%. Binnen Limburg kennen Genk en Maasmechelen veruit de hoogste werkloosheidsgraad (resp. 9,3% en 9,2%). Met werkloosheidsgraden onder 4% scoren Peer en Nieuwerkerken binnen Limburg het best.

De niet-werkende werkzoekenden (nwwz) zijn de werkzoekenden met de hoogste graad van beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt en gedefinieerd overeenkomstig de bepalingen van Eurostat.

De nwwz worden opgedeeld in 4 categorieën:

- *Werkzoekenden met WerkloosheidsUitkeringsAanvraag (WZUA),*
- *Jongeren in BeroepsInschakelingsTijd (BIT),*
- *Vrij ingeschreven nwwz,*
- *Andere verplicht ingeschreven nwwz (o.a. tijdelijk geschorste nwwz).*

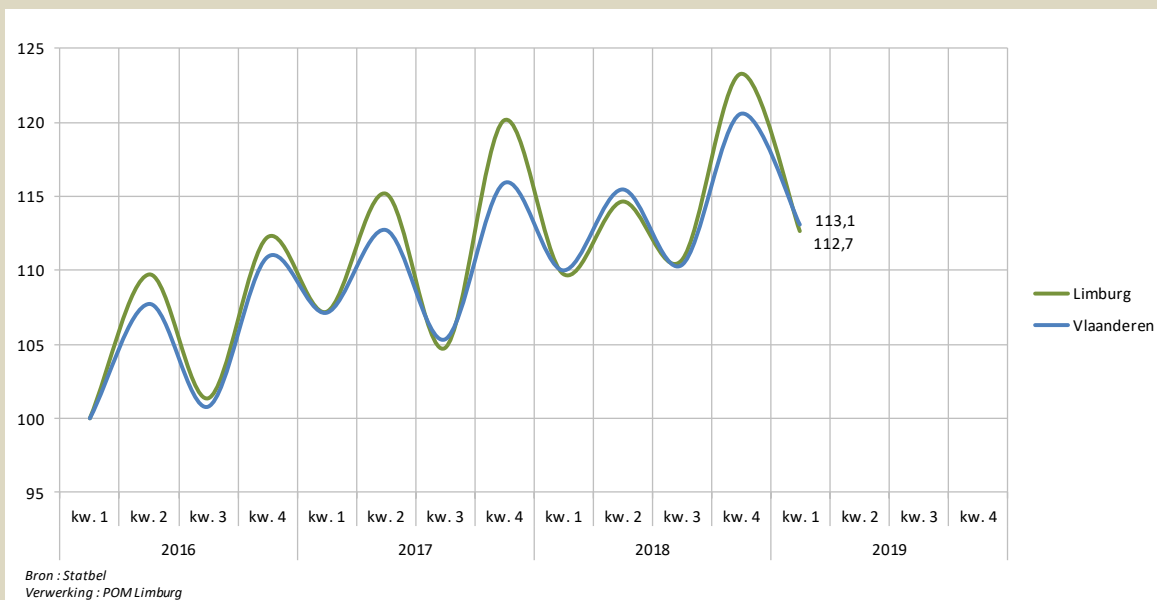
De spanningsgraad, of m.a.w. het aantal nwwz per openstaande VDAB-vacature, is een kwantitatieve maatstaf voor het al of niet makkelijk invullen van vacatures binnen een gebied, want hoe hoger de spanningsgraad, hoe gemakkelijker een vacature kan ingevuld worden door het groter aanbod aan werkzoekenden. Een hoge spanningsgraad wordt vanuit werkgeversperspectief als gunstig beschouwd; dit impliceert nl. minder knelpunten. Deze indicator moet evenwel met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden. De vacatures worden geregistreerd volgens de vestigingsplaats van het bedrijf, wat niet altijd overeenkomt met de plaats van tewerkstelling.

De werkloosheidsgraad is het aandeel van de nwwz in de totale beroepsbevolking (werkenden en nwwz) tussen 18 en 65 jaar.

6. Omzet, uitvoer en investeringen

6.1 Omzet

Evolutie van de omzet (indices, 1^e kwartaal 2016 = 100)

Synthese

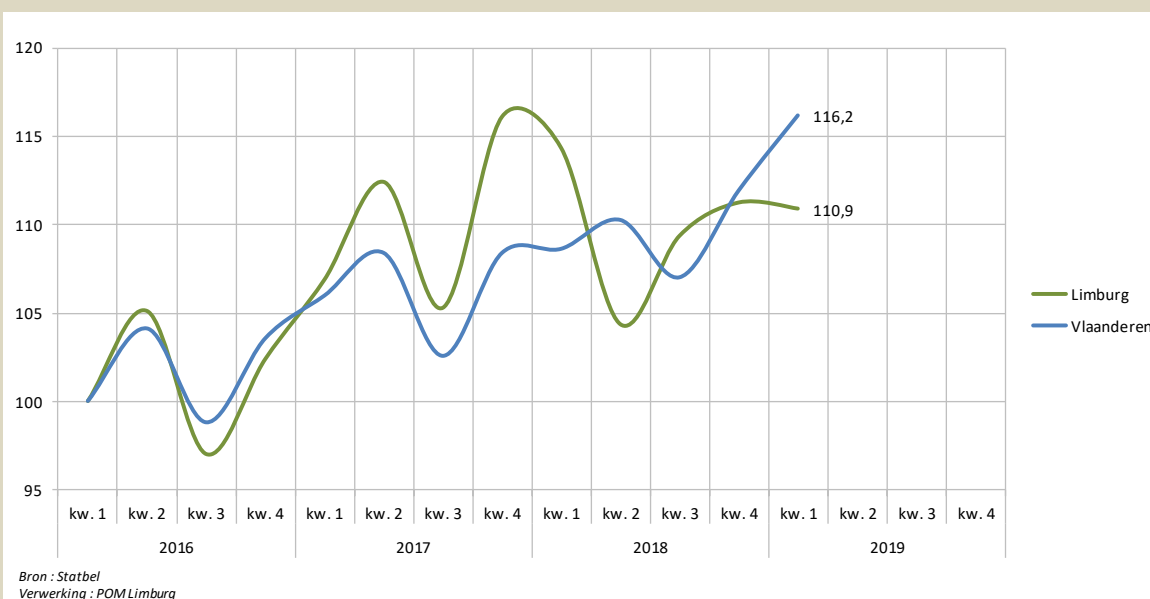
- Begin 2019 houden de Limburgse ondernemingen qua omzet hetzelfde stijgingsritme aan als in 2018. Ten opzichte van het 1^e kwartaal van 2018 ligt de omzet in Limburg in het 1^e kwartaal van 2019 2,6% hoger. Vlaanderen kent een gelijkaardige omzetsijging (+2,8%).
- Ook op iets langere termijn bekeken volgt Limburg grotendeels de Vlaamse evolutie inzake omzet, die begin 2019 uitkomt op een stijging van de omzet met afgerond 13% t.o.v. begin 2016.

*Algemeen: het betreft hier de gegevens over de omzet, uitvoer en investeringen volgens de btw-aangiften. De beschouwde sectoren worden gedefinieerd als de secties B tot en met J en M,N,R en S van de nomenclatuur NACE-BEL 2008 (voor meer info: zie www.statbel.fgov.be). Voor de overige sectoren (vooral primaire, financiële en quataire sector) is de betrouwbaarheid van de gegevens onvoldoende door afwijkende btw-aangiften of forfaitaire regimes. Tevens gebeuren de btw-aangiften volgens de maatschappelijke zetel wat resulteert in een **onderschatting** van de bedragen voor Limburg. Afgezien van deze tekortkomingen kan via de procentuele evolutie, die bij een conjunctuuranalyse significanter is dan de absolute cijfers, wel de economische trend aangegeven worden.*

De omzet omvat alle bedragen (exclusief btw) die overeenkomen met de verkoop door de btw-plichtige van goederen en diensten aan derden in België of in het buitenland. Bovendien omvat de omzet alle andere kosten (vervoer, verpakking, enz.) die aan de klant worden doorgerekend, ook al worden ze apart in rekening gebracht. Kortingen, rabatten en disconto's worden in mindering gebracht, evenals de waarde van teruggekomen producten (via creditnota's).

6.2 Uitvoer

Evolutie van de uitvoer (indices, 1^e kwartaal 2016 = 100)

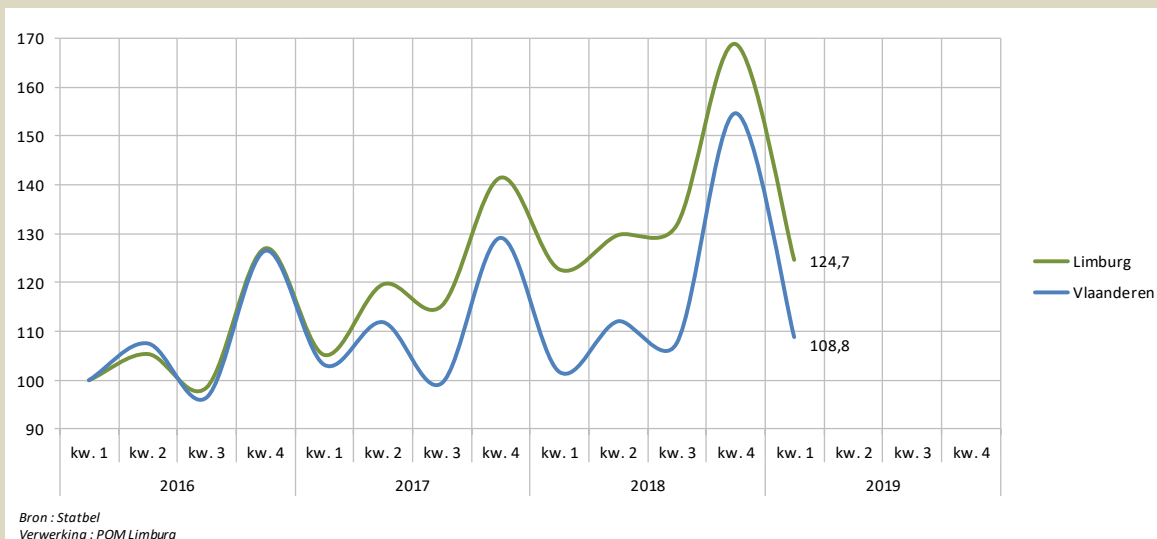
Synthese

- Net als in 2018 tekent zich ook begin 2019 in de exportcijfers een opvallende tegenstelling af tussen Limburg en Vlaanderen. In de periode januari-maart 2019 lag de waarde van de Limburgse export 3,0% lager dan in de periode januari-maart 2018, terwijl de Vlaamse exportwaarde in diezelfde periode steeg met 7,0%. Dit wordt deels verklaard door het feit dat de Limburgse export in verhouding tot Vlaanderen een zeer hoog niveau haalde in het 1^e kwartaal van 2018. Mede door de afgekoelde economische conjunctuur blijkt dat niveau een jaar later moeilijk overtroffen te kunnen worden, terwijl Vlaanderen er begin 2019 wel nog in slaagt om haar meer bescheiden niveau van begin 2018 te overschrijden.
- Limburg lijkt het bijzonder knappe exportjaar 2017 moeilijk te kunnen bestendigen in 2018 en begin 2019. Op iets langere termijn overstijgt hierdoor de Vlaamse evolutie opnieuw de Limburgse. T.o.v. begin 2016 ligt de Vlaamse exportwaarde begin 2019 16,2% hoger, terwijl de Limburgse toename blijft steken op 10,9%. Zowel in Limburg als in Vlaanderen zet de tanende economische conjunctuur sinds 2018 een rem op de exportgroei. Door haar economische structuur heeft Limburg bovendien een grotere exportgerichtheid dan Vlaanderen en is het dus gevoeliger voor conjunctuurbewegingen, waardoor de Limburgse export de afgelopen kwartalen slechter presteert dan de Vlaamse. In 2017, in volle economische hoogconjunctuur, presteerde de Limburgse export verhoudingsgewijs dan weer beter dan de Vlaamse.

De uitvoer omvat alle bedragen (excl. btw) die overeenkomen met de verkoop door de btw-plichtige van goederen en diensten aan derden in het buitenland of m.a.w. de in het buitenland gerealiseerde omzet.

6.3 Investerings

Evolutie van de investeringen (indices, 1^e kwartaal 2016 = 100)

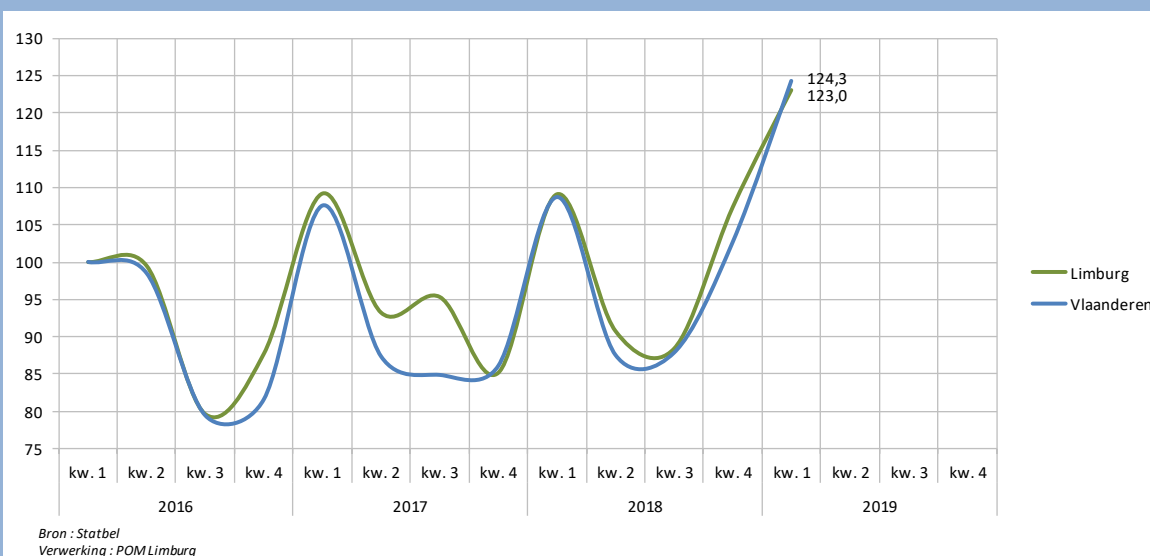
Synthese

- De waarde van de investeringen van ondernemingen gaat de afgelopen jaren onafgebroken in stijgende lijn. Dat is ook zo in het 1^e kwartaal van 2019, zij het in Limburg merkkelijk minder sterk (+1,6% t.o.v. 1^e kwartaal 2018) dan in Vlaanderen (+7,0%).
- De Limburgse bedrijven investeerden verhoudingsgewijs meer dan de Vlaamse in 2017 en 2018. Het resultaat is dat begin 2019 de Limburgse investeringen toegenomen zijn met 24,7% t.o.v. begin 2016. Daarmee situeert Limburg zich ver boven de gemiddelde investeringsstijging in Vlaanderen op die termijn (+8,8%).

Investerings zijn de uitgaven (exclusief btw) door de btw-plichtige voor de verwerving van goederen en diensten die een bedrijfsmiddel uitmaken. Het gaat dus om oprichtingskosten, immateriële vaste activa, terreinen en gebouwen, installaties, machines en uitrusting, meubilair en rollend materieel, vaste activa in leasing en overige vaste activa.

7. Starters

Evolutie aantal starters (indices, 1^e kwartaal 2016 = 100)

Synthese

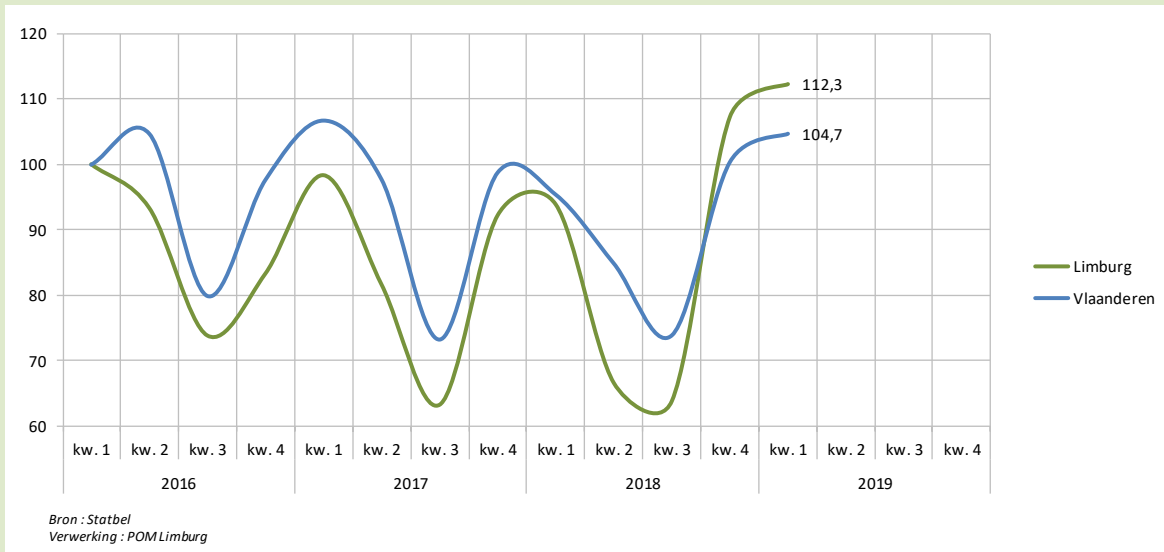
- Ook in het 1^e kwartaal van 2019 komt er geen einde aan de al enkele jaren onafgebroken stijging van het aantal starters. Van januari tot en met maart van dit jaar zijn in Limburg 2.398 ondernemingen opgericht, een stijging met 12,8% in vergelijking met het 1^e kwartaal van 2018. In Vlaanderen groeide het aantal starters nog net iets sterker (+14,3%).
- Ook op langere termijn (2016-2019) doet Vlaanderen het nipt beter dan Limburg. In het 1^e kwartaal van 2019 telt Vlaanderen 24,3% meer starters dan in het 1^e kwartaal van 2016 en Limburg 23,0%. Op bovenstaande grafiek is duidelijk te zien dat het 1^e kwartaal van ieder jaar, vaak omwille van belastingtechnische en administratieve redenen, veruit de populairste periode is om een onderneming op te starten. De sterke resultaten sinds het 4^e kwartaal van 2018 worden grotendeels verklaard door de afschaffing van het verplichte bedrijfsbeheerattest voor het opstarten van een onderneming vanaf 1 oktober 2018.

Deze startergegevens onder de btw-plichtige bedrijven zijn gebaseerd op de volgende administratieve gebeurtenissen die zich op het vlak van btw-plicht voor starters kunnen voordoen:

- *de eerste of primo-onderwerping,*
- *de weder-onderwerping, d.i. de heractivering van de btw-plichtige activiteit van een onderneming die gedurende een zekere periode niet werd gevoerd.*

8. Faillissementen

Evolutie aantal faillissementen (indices, 1^e kwartaal 2016 = 100)

Synthese

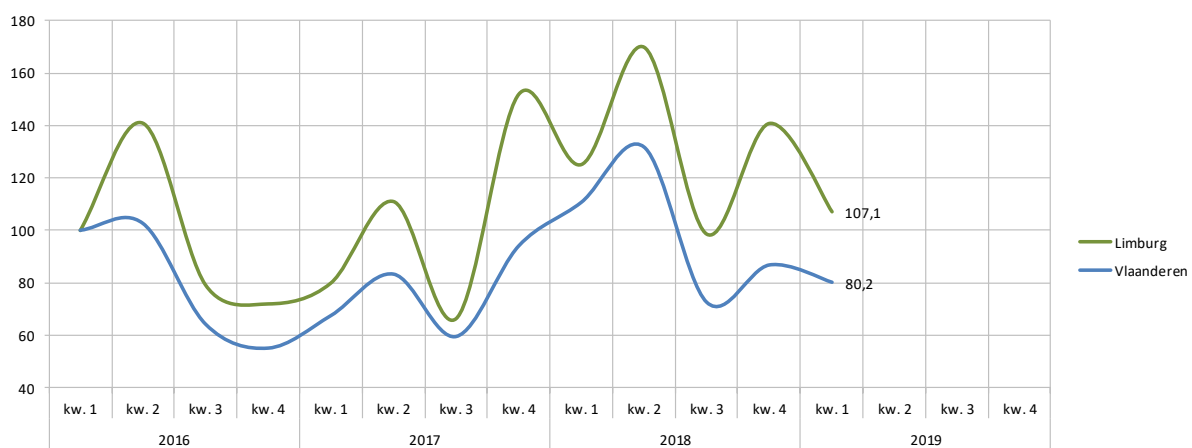
- De sterke toename van het aantal faillissementen in het laatste kwartaal van 2018 zet zich ook door in het 1^e kwartaal van 2019. T.o.v. het 1^e kwartaal 2018 kende Limburg een toename van het aantal faillissementen met 19,6% en Vlaanderen met 9,8%. Deze toename wordt (grotendeels) verklaard door de nieuwe insolventiewetgeving die vanaf 1 mei 2018 van kracht is en waardoor nu ook vzw's en vrije beroepen failliet kunnen gaan. Bovendien zorgt ook de aangepaste wet op spookbedrijven voor een beter opsporingsbeleid en bijgevolg meer ontbindingen.
- De sterke toename van het aantal faillissementen in het laatste kwartaal van 2018 en in het 1^e kwartaal van 2019 overschaduwde de eerder positieve trend van de afgelopen jaren. Begin 2019 waren er in Limburg 12,3% en in Vlaanderen 4,7% meer faillissementen dan begin 2016.

De faillissementscijfers zijn gebaseerd op de declaraties van de rechtbanken van Koophandel en worden, indien nodig, aangevuld met informatie uit het bedrijvenregister van de FOD Economie-ADSEI.

9. Bouwvergunningen

9.1 Nieuwbouwwoningen

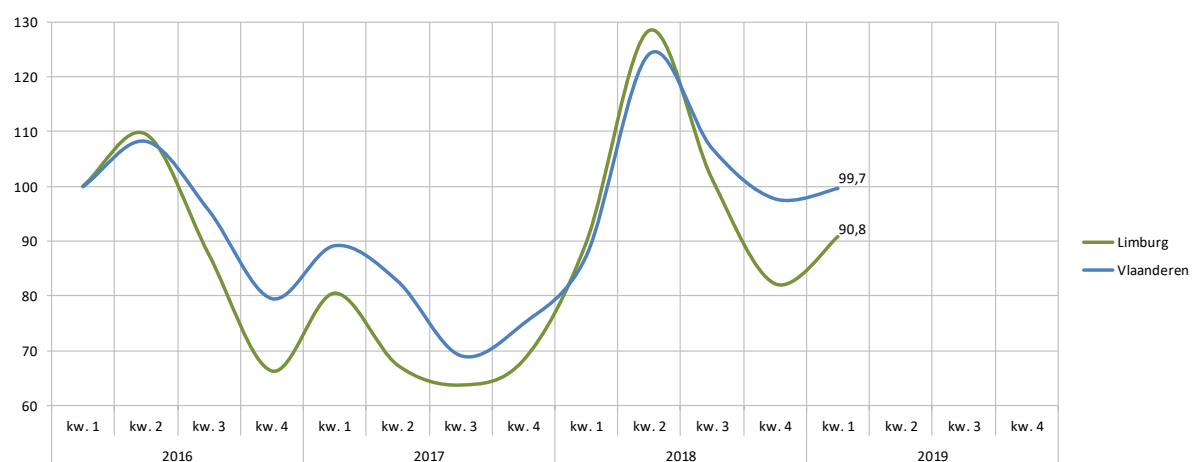
Evolutie aantal woningen vervat in de goedgekeurde bouwvergunningen voor nieuwbouw
(indices, 1^e kwartaal 2016 = 100)

Bron : Statbel
Verwerking : POM Limburg

9.2 Renovatie woongebouwen

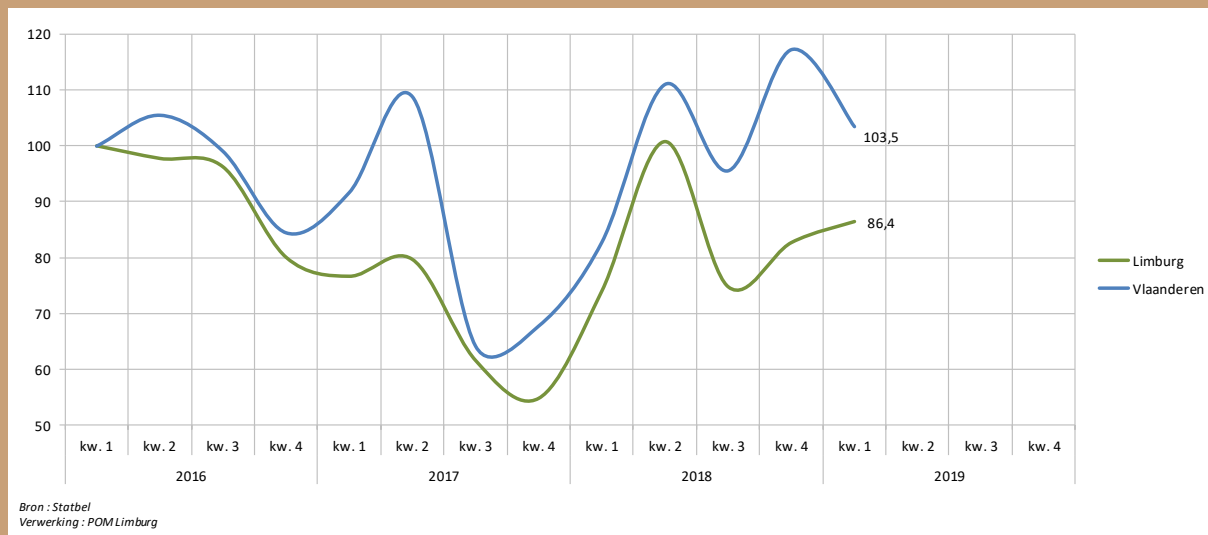
Evolutie aantal goedgekeurde bouwvergunningen voor renovatie van woongebouwen
(indices, 1^e kwartaal 2016 = 100)

Bron : Statbel
Verwerking : POM Limburg

9.3 Niet-woongebouwen

Evolutie aantal goedgekeurde bouwvergunningen voor niet-woongebouwen
(indices, 1^e kwartaal 2016 = 100)

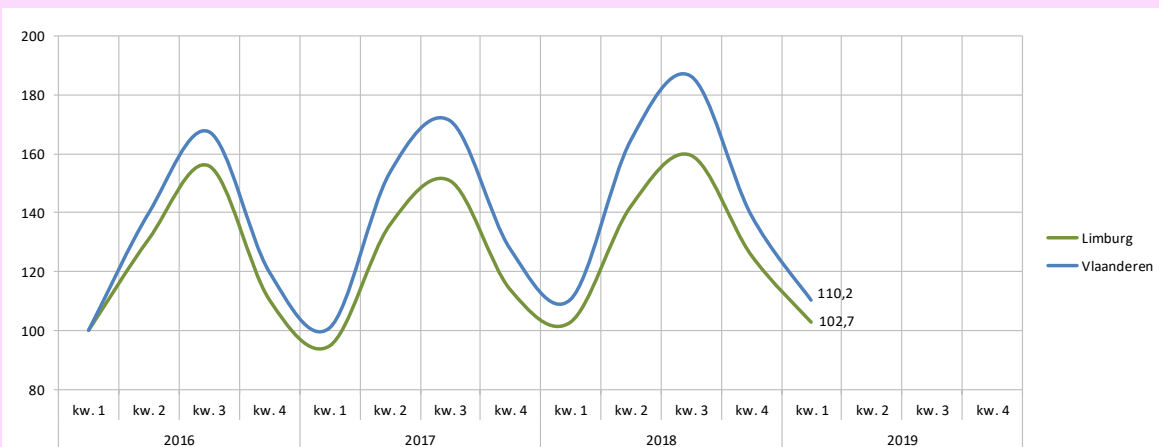
Synthese

- De Vlaamse overheid legde begin 2018 verstrengde energienormen op bij de bouw van een woning. Als anticipatie hierop dienden veel bouwheren eind 2017 een bouwaanvraag in, wat begin 2018 resulteerde in een piek in het aantal bouwvergunningen voor nieuwbouwwoningen. Begin 2019 is er bijgevolg een logische terugval. In Limburg daalde het aantal vergunningen voor nieuwbouwwoningen in het 1^e kwartaal 2019 t.o.v. het 1^e kwartaal 2018 met 14,4%, in Vlaanderen liep die daling op tot 27,5%. T.o.v. begin 2016 werden in Limburg begin 2019 ruim 7% meer bouwvergunningen voor nieuwbouwwoningen uitgereikt, in tegenstelling tot in Vlaanderen waar nagenoeg 20% minder vergunningen werden verleend.
- De sterke toename van het aantal renovaties van woongebouwen in 2018 lijkt zich door te zetten begin 2019, weliswaar in Limburg aan een verzwakt stijgingsritme. Ten opzichte van een jaar eerder werden er in onze provincie in de maanden januari, februari en maart 1,2% meer bouwvergunningen toegekend voor de renovatie van woongebouwen. Vlaanderen kende terzelfdertijd een toename van 14,1%. Vlaanderen zit daardoor begin 2019 terug op het niveau van begin 2016, terwijl Limburg daar bijna 10% onder blijft.
- 2018 sloot af met een grote stijging van het aantal bouwvergunningen voor de niet-residentiële bouw en dat beeld wordt bestendigd in het 1^e kwartaal van 2019 met een toename in Limburg van 16,8% en in Vlaanderen van 25,1%. Op langere termijn (begin 2019 vs. begin 2016) doet Vlaanderen (+3,5%) het beter dan Limburg (-13,6%).

Een bouwvergunning is een machtiging om met de uitvoering van een bouwproject te beginnen. De verlening van de bouwvergunning is dus het laatste stadium van de goedkeuringsprocedure van de overheid voor de start van de bouw. Een indexcijfer dat op deze bouwvergunningen is gebaseerd, heeft derhalve een voorspellend karakter voor de bouwactiviteit.

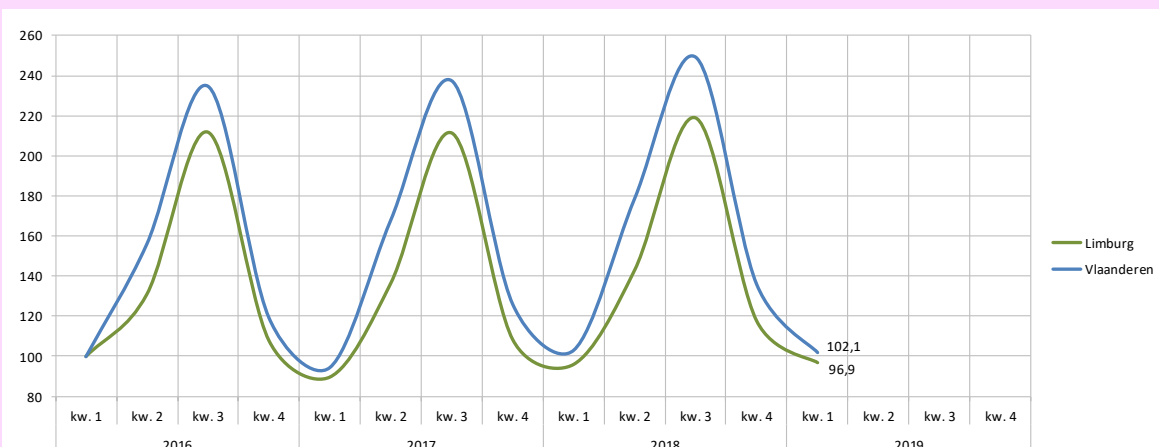
10. Toeristische aankomsten en overnachtingen

Evolutie aantal toeristische aankomsten (indices, 1^e kwartaal 2016 = 100)

Bron : Statbel
Verwerking : POM Limburg

Evolutie aantal toeristische overnachtingen (indices, 1^e kwartaal 2016 = 100)

Bron : Statbel
Verwerking : POM Limburg

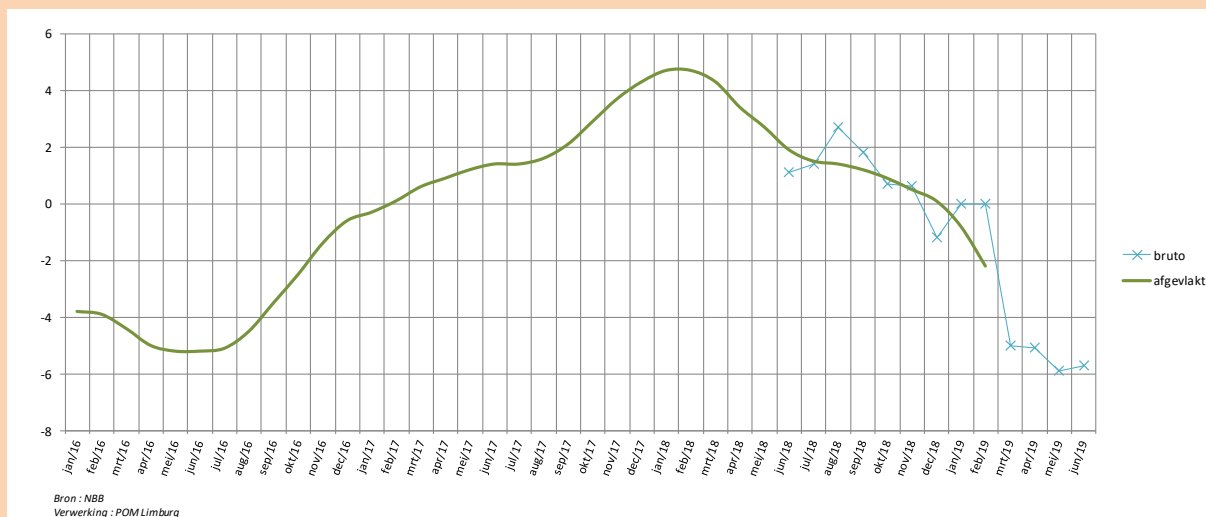
Synthese

- Het aantal toeristische aankomsten blijft stabiel in het 1^e kwartaal van 2019 in vergelijking met het 1^e kwartaal van 2018, zowel in Limburg (+0,1%) als in Vlaanderen (-0,1%). Tegenover begin 2016 is de evolutie in Vlaanderen (+10,2%) beter dan in Limburg (+2,7%).
- Ook inzake toeristische overnachtingen zijn er begin 2019 geen grote verschuivingen t.o.v. begin 2018, al doet Limburg (+0,9%) het hier wel beduidend beter dan Vlaanderen (-1,1%). Op langere termijn doet Vlaanderen het dan weer beter met tussen 2016 en 2019 een toename van het aantal toeristische overnachtingen met 2,1% terwijl Limburg een daling kende van 3,1%.

Inbegrepen in de cijfers van de toeristische aankomsten en overnachtingen zijn zowel de echte vakanties als de verblijven in verband met congressen, seminaries, conferenties en andere beroepsdoeleinden. Er wordt van aankomst gesproken als een persoon in een collectief logiesverstrekkend bedrijf aankomt en daar minstens één nacht verblijft. Een overnachting is iedere nacht die een gast in een collectief logiesverstrekkend bedrijf doorbrengt of is geregistreerd.

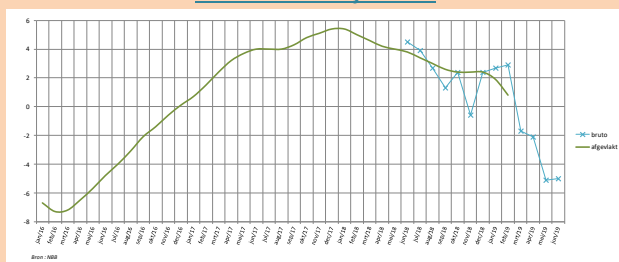
11. Conjunctuurcurven Nationale Bank

Globale conjunctuurcurve Limburg

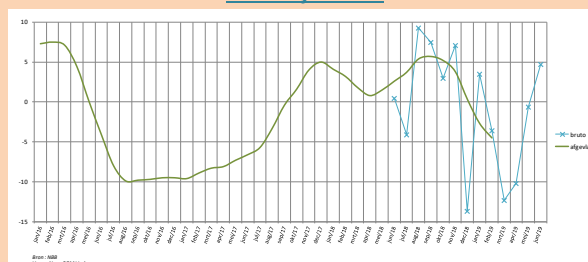

Sectorale conjunctuurcurven Limburg

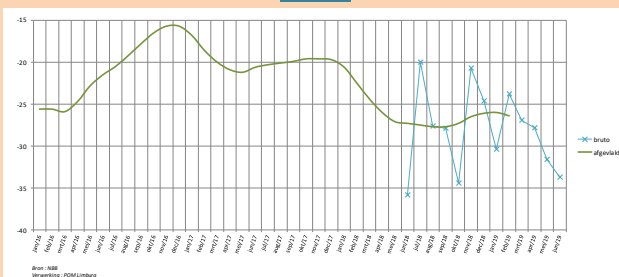
Verwerkende nijverheid

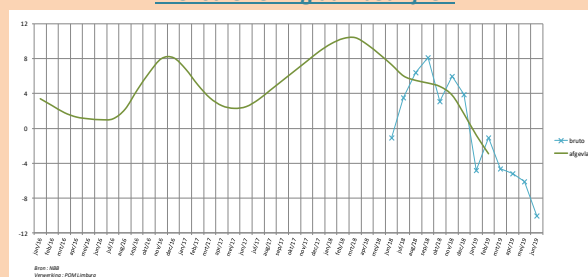
Bouwnijverheid

Handel

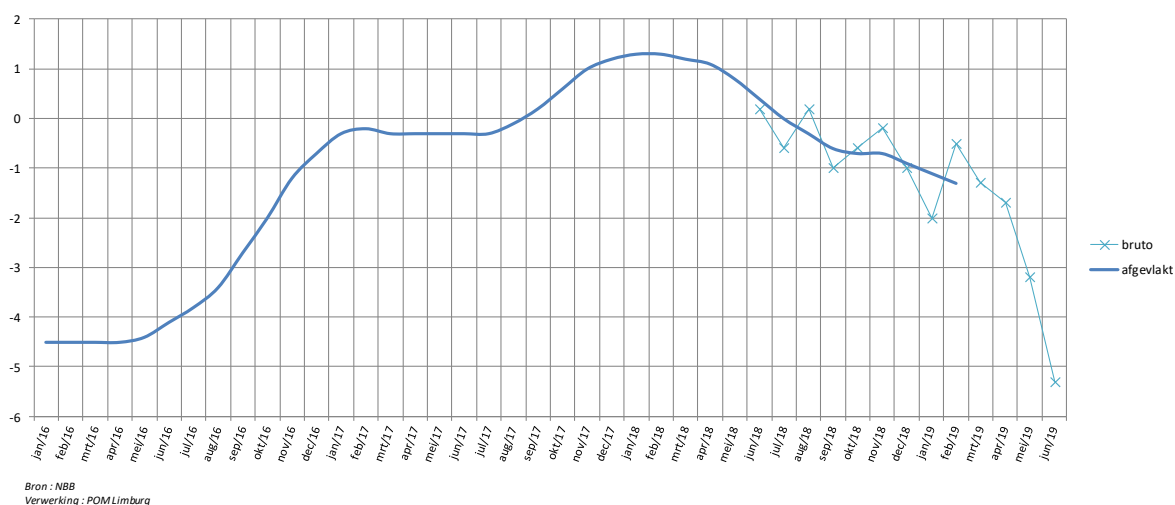

Dienstverlening aan bedrijven

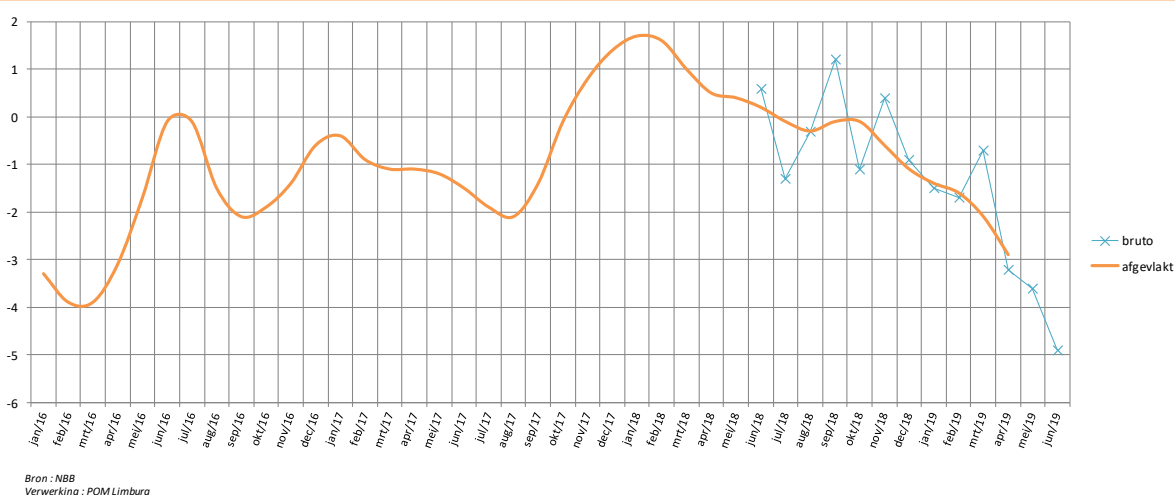

De conjunctuurbarometer van de Nationale Bank van België (NBB) weerspiegelt maandelijks het verloop van de economische activiteit. Deze conjunctuurindicator wordt opgesteld op basis van de antwoorden op de maandelijkse conjunctuurenquête die de NBB bij de ondernemingen in België organiseert en geeft het saldo weer van ondernemingen die een conjunctuurverbetering dan wel een conjunctuurverslechtering verwachten. De bruto synthetische conjunctuurindicator, bekomen na uitzuivering van de seizoensinvloeden, weerspiegelt het ondernemersvertrouwen of het algemeen conjunctuurklimaat. De afgevlakte synthetische curve toont, door eliminatie van de extreme waarden, met vertraging van enkele maanden de fundamentele tendens van de conjunctuurbeweging en de echte trendkeerpunten.

Globale conjunctuurcurve Vlaanderen

Globale conjunctuurcurve België

Synthese

- De neerwaartse trend die de globale Limburgse conjunctuurcurve sinds begin 2018 vertoont, zet zich ook in 2019 verder en zakt weg onder het nulpunt. Het Limburgse ondernemersvertrouwen zit vanaf februari 2019 zelfs onder het Vlaamse en Belgische gemiddelde. Naar verwachting zal de conjunctuurcurve ook in de daaropvolgende maanden verder dalen, zowel in Limburg, Vlaanderen als België.
- Hoewel de curve in de eerste maanden van 2019 een duidelijke sprong naar beneden maakt, lijkt de Limburgse industrie vooralsnog het grootste ondernemersvertrouwen te vertonen, met een score die zich nog boven het nulpunt situeert. De curve van de handel zit het verst onder dat nulpunt, maar kent begin 2019 het kleinste verval. Het ondernemersvertrouwen in de Limburgse bouwnijverheid en in de dienstverlening aan bedrijven heeft begin 2019 een serieuze knauw gekregen.

Duiding

Met de Limburgradar wil POM Limburg op kwartaalbasis de evolutie van de economische activiteit in de provincie Limburg in kaart brengen. Deze conjunctuurnota bevat een aantal bewust gekozen indicatoren die geselecteerd werden op basis van hun relevantie voor de socio-economische ontwikkeling van de provincie en op basis van hun beschikbaarheid op kwartaalbasis. In de Limburgradar doet POM Limburg enkel een beroep op officiële cijfers die door erkende instanties worden vrijgegeven. De Limburgradar geeft de resultaten weer van het afgelopen kwartaal en doet geen voorspellingen over de te verwachten socio-economische evolutie.

De Limburgradar verschijnt vier keer per jaar (januari, april, juli, oktober). Uit respect voor de huidige en toekomstige generaties kiest POM Limburg voor een digitale verspreiding van de Limburgradar. U kan zich abonneren op de Limburgradar door uw gegevens aan ons te bezorgen via info@pomlimburg.be.

Meer gedetailleerd socio-economisch cijfermateriaal voor Limburg en haar gemeenten kan u terugvinden op de website www.pomlimburg.be (rubriek 'Kenni's').

Bronvermeldingen

POM = Provinciale OntwikkelingsMaatschappij

RSZ = Rijksdienst voor Sociale Zekerheid

RVA = Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening

VDAB = Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

Statbel = Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

NBB = Nationale Bank van België

Colofon

De Limburgradar is een uitgave van:

POM Limburg

Corda Campus Gebouw 6B – Kempische Steenweg 303 bus 101 – 3500 Hasselt

Tel. 011 300 100

info@pomlimburg.be

www.pomlimburg.be

Verantwoordelijke uitgever: Frank Zwerts, algemeen directeur POM Limburg

Redactie en vormgeving: POM Limburg

Editie juli 2019

© POM Limburg